

АРХЕОЛОГІЯ ТА ЕТНОЛОГІЯ

Н. Б. Галушка

УДК 392.34[(477.74)+(477.86)]:37.035

ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ ЯК МОЖЛИВІСТЬ МІЖПОКОЛІННОЇ ПЕРЕДАЧІ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ (НА ПРИКЛАДІ ОПІЛЛЯ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ)

У дослідженні наведено основні принципи виховання дітей завдяки яким відбувається обмін етнокультурною інформацією між поколіннями. На основі польового матеріалу дано характеристику засобам та методам виховання на Опіллі та Південно-Східному Поділлі.

***Ключові слова:** принципи виховання, етнопедагогіка, польовий матеріал, міжпоколінне транслювання.*

Найвидатніші педагоги світу визнавали, що виховання дитини завжди має ґрунтуватися насамперед на культурно-історичних, моральних цінностях свого народу, а вже пізніше відбувається знайомство з традиціями інших народів. Від пізнання свого, рідного, національного – до пізнання чужого, багатонаціонального, світового.

Загально відомо, що знайомство дитини зі світом, соціалізація, закріплення у свідомості маркерів поведінки, звичаїв, традицій відбувається за допомогою вербальної та невербальної інформації, що передається від старшого покоління. Тобто морально-етична, соціальна, етнічна сторона дитячої свідомості залежить від засобів передачі виховної інформації. В науковій літературі форми, методи, принципи її передачі прийнято відносити до народної педагогіки чи етнопедагогіки.

Стельмахович М.Г. дає розгорнуте пояснення цих понять. Народною називаємо ту педагогіку, яку створив народ. Це система прийнятих у даній місцевості методів і засобів виховання, що передаються від покоління до покоління і засвоюються передовсім як певні знання, вміння і навички. Народна педагогіка належить до тих могутніх феноменів, що

забезпечують збереження національного характеру, звичок і психології людини [16; С. 5].

В дослідженні зроблено спробу виділити і охарактеризувати на основі польового матеріалу головні принципи у вихованні підростаючого покоління українців, які жили у різних історичних умовах, та зазнавали зовнішніх впливів.

У даній роботі зосереджено увагу на двох регіонах компактного проживання українців – Опілля та Південно-Східного Поділля. Ці регіони заселялись у різний період, зазнавали демографічних змін та інонаціональних впливів, що не могло не вплинути на побут, звичаї та традиції місцевого населення. Хронологічні рамки охоплюють 1920-1940-ві роки, період коли обидві території знаходились у складі держав, яким були притаманні різні політичні, соціально-економічні та культурні системи. З огляду на ці обставини, актуальним є виділення принципів народного виховання українців, що перебували під дією значних зовнішніх чинників.

Джерельну базу дослідження становлять етнографічні дані, зібрані під час польових досліджень, проведених автором у 2009-2012 рр. у селах Одеської області (Кодимський, Миколаївський райони) та Івано-Франківської області (Рогатинський район). Роки народження опитаних респондентів охоплюють 1920-1940 рр. Це ті регіони, де дослідження даних питань не проводились.

Виховний ідеал, цілі, завдання, зміст, принципи і засоби народної педагогіки знайшли своє відображення і втілення у рідній мові, фольклорі, національних звичаях, традиціях, святах, обрядах, символах і різних видах народного мистецтва, у дитячих народних іграх та іграшках, у живій практиці трудового і сімейного виховання, у народних ремеслах і промислах, у родинно-побутовій культурі українського народу.

Якщо визначати зміст виховання, спираючись на народну педагогіку, то це – весь процес формування особистості й підготовки її до активної участі у виробничому, суспільному й духовному житті. У дещо вужчому, але конкретнішому вираженні зміст виховання в народній педагогіці охоплює формування морального обличчя, інтелектуальний і фізичний розвиток, прищеплення працьовитості й естетичних смаків. Зміст виховання охоплює піклування про здоров'я і фізичний розвиток дитини,

передачу знань, трудових умінь і навичок, привчання до організації домашнього побуту, забезпечення професійної обізнаності в певній галузі виробництва, підготовку до сімейного життя, формування духовного світу.

Усі аспекти виховного процесу охоплені узагальненою системою вимог, які регламентують підходи, методи, принципи діяльності в різноманітних життєвих та педагогічних ситуаціях. Таку систему вимог втілюють у собі принципи виховання. Принципи виховання — керівні положення, які відображають загальні закономірності процесу виховання і визначають вимоги до змісту, організації і методів виховного впливу [4; С. 103].

Процес виховання ґрунтується на системі таких принципів, якими керуються і в районах, що досліджуються:

1. Цілеспрямованість та природовідповідність виховання. Початком будь-якої діяльності, зокрема виховної, є визначення мети. Вихователь відповідно до мети своєї діяльності спрямовує виховну роботу. Головною метою народної педагогіки було підготувати дитину до дорослого, незалежного життя, побудованого на праці. Весь виховний процес базувався на залученні до роботи, залежно від вікової та статевої приналежності вихованця, а також на прикладі старшого покоління. Народна філософія розуміє працю як доцільну діяльність людини, спрямовану на створення матеріальних і духовних цінностей. Завдяки праці розвиваються здібності людини, формуються її світогляд і моральне обличчя. Тому народна педагогіка незмінно додержує принципу виховання працею [16; С. 45].

Одна з головних складових «ідеалу» у вихованні підростаючого покоління в сільських родинах зазначеного періоду була працьовитість. До праці привчали кожного дня, знайомлячи з різними видами сільськогосподарської чи хатньої роботи. Трудову діяльність діти починали рано. Найшвидше залучали до роботи, з причини смерті батька, або якщо була велика родина. Обсяг роботи відповідав віку і статті дитини [5].

Поєднання принципів цілеспрямованості та природовідповідності вимагає будувати процес виховання з урахуванням особливостей природи. Народ прагне і вміє враховувати вікові та індивідуальні особливості дитини, забезпечуючи наступність виховного процесу. Суть цього педагогічного принципу полягає у тому, щоб виховний вплив на дитину відповідав її вікові, життєвому досвіду, силам і можливостям.

У народній виховній практиці розрізняють такі вікові періоди розвитку: новонароджений (від появи на світ до 10 днів), немовля (грудний вік) – від 10 днів до року, дитинство – від одного до 10-11 років, отроцтво (підлітковий вік) – від 11-12 до 15-16 років, юність – від 16 до 20-21 року, дорослий вік – від 20-21 до 40 років, зрілий вік – від 40 до 55 років, літній вік – після 55-60 років. Від народження і до юності людина виховується у сім'ї, а потім, як правило, стає на самостійний шлях [16; С. 44].

Робота якою навантажували підростаюче покоління відповідала їх розумовому та фізичному розвитку. З 4 років селянські діти отримували свої трудові обов'язки, від яких не відмовлялись. З цього віку малеча доглядала за домашньою птицею, носила для дорослих воду на поле, відганяла горобців з «копанок» (ставки, де вимочували прядиво) тощо. З кожним роком, обов'язків більшало. Хлопчики та дівчатка 6-8 років, випасали по черзі худобу, доїли та доглядали її. Так як в той же час починали відвідувати школу, то випас худоби відбувався згідно черги, яку встановлювали самі діти залежно від шкільної зміни. З 12 років підлітки могли отримувати трудову норму в колгоспі на рівні з дорослими, крім цього допомагати батькам по власному господарству. На Опіллі колгоспи масово поширились після війни, тому діти підліткового віку працювали на власному полі батьків, або наймались на роботу (обробка землі, випас худоби, догляд за дітьми) [9],[11],[15].

Але в народі розуміли, що дитину не навчити, якщо вона того сама не хоче, тому домашніми ремеслами оволодівали ті кому було цікаво. Хто полюбляв ткати, то допомагав батькам при роботі на верстаті, кому до вподоби було вишивання – прикрашав вишивками рушники, одяг, постіль тощо [7].

2. Поєднання виховного керівництва з ініціативою і самодіяльністю дітей (єдність вимог сім'ї та громадськості у вихованні). Опіка з боку старшого покоління, спричинена недостатнім життєвим досвідом молодої людини, має поєднуватись з ініціативою і самодіяльністю вихованця. Діяльність – трудова, пізнавальна, художньо-творча – розвиває соціальну активність, ініціативу.

Виховний процес молодого покоління проходив під контролем двох соціальних структур - сім'ї та громади. Якщо в родині керівну роль у вихованні отримували батьки, зокрема мати, то в громадському вихованні

могло приймали участь все доросле населення. Дитина постійно була під наглядом старших, не обов'язково родичів, але це не означало повного контролю. Малеча наслідувала поведінку дорослих, їх звички, через виконання різних трудових доручень (догляд за городом, худобою, відповідальність за молодших братів та сестер тощо) [15]. Громада втручалась у виховання тільки при порушенні певних норм поведінки, наприклад, під час сільських гулянь чи церковної служби. До загальних сільських танців дітей не допускали, хоча спроби долучитись до музичного дійства у дівчатах віком 7-12 років були. Старші парубки виводили таких непослушних за межі танцювального майданчику [7]. Таку ж строгість проявляли до дітей, які не відповідно поводити себе в церкві [4]. В той же час дитина була вільною у виборі ігор, якими проводили своє дозвілля. Серед популярних дитячих ігор були «свинки», «гарбузики», жмурки, «дучі», «кременці» тощо, які розвивали дитячу кмітливість, витримку, моторику [15]. Більшість дитячих ігор повторювали та наслідували сімейно-побутові ситуації, домашні знаряддя праці.

Підготовці дитини до праці допомагала й народна кустарна або саморобна іграшка. Дуже часто такі іграшки робили самі діти. Вони вводила дитину в коло нових занять, прищеплювала елементи чоловічої та жіночої роботи. Діти з відходів дерева робили хатки, візки. Хлопці робили собі вітряки, млинки, коси, вила тощо. Майстрували також сопілочки. Дівчатка вибирали ляльок, меблі, мотовила, терлиці. Дівчата полюбили гратись ляльками з «дрантя» або з кукурудзяних качанів [2]. Хлопцям майстрували дерев'яні возики, свистки тощо. Дівчата крім того, що бавились ляльками, робили собі прикраси. Наприклад, намисто з квасолі, розмальовували його відваром цибулиння та іншими природними барвниками. В процесі гри вчилися поєднувати різні кольори, добирати певну кольорову гаму, що пізніше ставало їм у пригоді при вишиванні, тканні [5], [7]. З трави дівчата плели різноманітні кошики, косички, віночки. Хлоп'ячі іграшки допомагали відтворювати елементи традиційної "чоловічої" роботи. Усі вони вводять дитину в коло майбутніх занять і обов'язків. Вплив іграшок надзвичайно великий, адже вони являють собою предмети, знайомі і близькі дитині з найменшого віку.

Цінність народної іграшки полягає також у тому, що вона проста, невибаглива.

Цінність становлять саморобні дитячі іграшки. В них дитина демонструє не тільки уміння користуватись готовим матеріалом, але й уже визрілу готовність до творчості. Серед іграшок є такі, що служать дитині протягом певного часу, а є такі, до яких дитина вдається епізодично, виготовляє їх для певної гри і після її закінчення викидає. Матеріалом служить все те, що оточує дитину: дерево, трава, пісок, каміння тощо. Особливо після війни збирали хлопчики гільзи від патронів, та гралась у війну [17].

3. Гуманність та повага до особистості дитини, поєднана з розумною вимогливістю до неї. Повага до людини передбачає гуманне ставлення до неї. Виховне значення вимогливості полягає в тому, щоб стимулювати або припиняти, гальмувати певні вчинки дітей. Діти в українських селянських родинах росли в атмосфері взаємодопомоги та взаєморозуміння, але з відчуттям строгості. Не зважаючи на переважаючу слухняність у виконанні домашніх обов'язків, дитина могла допустити помилку чи зробити шкоду у власному чи чужому господарстві. За такі дії на дитину чекало покарання, яке могло виражатись як у словесному так і тілесному варіанті. В народі існувало таке правило: «Люби як душу, а труси як грушу» [4], тобто поряд з природною любов'ю використовувались і покарання. За дрібне порушення могли не карати, а тільки зробити зауваження, щось заборонити. При значному нанесені шкоди, такої як недогляд за худобою, залишення без догляду молодших братів та сестер, крадіжки тощо, батьки могли покарати фізично, за допомогою лози ("різки") чи інших підручних матеріалів [9], [11], [15]. Покараннями, за спогадами більшості опитаних респондентів, займалась мати чи бабуся, батько був беззастережним авторитетом, тому до фізичних покарань вдавався не часто, переважно при серйозних порушеннях, які завдали шкоди господарству чи іншій людині. Побиття дитина сприймалось як правильний метод у вихованні, але надмірне знущання засуджувалось громадою. Чужа людина не мала права вдарити дитину, можна було зробити словесне зауваження, та розповісти по порушення батькам, які в свою чергу вибирали при необхідності метод

покарання. Народна педагогіка опиралась на принцип, що діти повинні боятись «духу маминого (батька)», тобто завжди слухатись своїх батьків [6].

Гуманність означає створення умов для формування кращих якостей і здібностей дитини, джерел її життєвих сил [2, с. 58]. Принцип гуманізму виявляється у гуманному ставленні до дітей, у застосуванні найдоцільніших засобів впливу на них ("Діти, як квіти: полий, то ростимуть"). Моральними засадами у вихованні були християнські (церковні) та народні норми. Народні звичаї в свою чергу можна розділити на ті, що побутували та передавались в сім'ї, і такі, за виконання яких відповідає громада. Місце дитини у сімейній частині обрядовості одне з центральних, вона приймає безпосередню участь в дійствах, в той час як у громадській частині – в більшості випадків, як споглядальний, допоміжний елемент, який тільки переймає досвід. Активність дітей у проведенні обрядів залежала від їх статті та віку, а також мала певну сезонність. Так, дівчата були невід'ємним учасником свят зимового колядки, щедрівки, посівання) та весняного циклів (гаївки, веснянки, ігри).

Вплив церкви на формування дитячої свідомості, поведінки у двох регіонах відрізнявся через історичних причин. На Опіллі в період 20-30-х рр ХХ ст. в переважній більшості сіл діяла Українська Греко-Католицька церква. Діяльність її священників сприяла вивченню дітьми християнських ідеалів, і була невід'ємною складовою сімейного та громадського життя, сприяла збереженню народних традицій, звичаїв, та насадженню гуманних загальнолюдських цінностей. Ситуація змінилась після 1946 року, коли УГКЦ була заборонена уже радянською владою.

Південно-Східне Поділля, яке протягом вказаного періоду входило до радянської держави, з 30-х років було фактично позбавлене церковного впливу. Традиційно релігійна українська громада в силу політичної ситуації та ідеологічної політики держави не мало вільного доступу до храмів. У більшості сіл вони були закриті або знищені, тому селяни не могли регулярно відвідувати богослужіння. В тих селах, де зберегли, дорослі в обов'язковому порядку вели своїх дітей на службу, привчали до християнського обряду, вчили молитви. Там, де храми були відсутні, релігійне виховання обмежувалось вивченням молитов (найчастіше цього вчили старші люди, бабусі та дідусі), дотриманням звичаїв прив'язаних до

церковно-календарних свят. Не зважаючи на складну релігійну ситуацію, у свідомості народу взірцева людина повинна була бути богобоязкою, уникати гріховних вчинків та дотримуватись заповідей та приписів християнської релігії.

Малечу привчали молитись Богу, пояснювали що таке гріх. Християнська мораль вимагала від дітей пошани до батьків, поваги до старших за віком, гуманних відносин між членами сім'ї і родичами. Найпереконливішим і найефективнішим аргументом у вихованні словом була формула: «То є гріх» [18, с. 7].

4. Систематичність і послідовність виховання. Ефективність виховного процесу залежить від послідовності, безперервності педагогічних впливів на дітей. Йдеться про систему педагогічних впливів, яка забезпечує формування в кожного вихованця світогляду, переконань, ідеалів, інтересів, морально-вольових рис, навичок і звичок правильно орієнтованої поведінки, цілісної особистості.

Так як дитина постійно перебувала під наглядом старших, то й педагогічний вплив не переривався. Дитина супроводжувала батьків у полі, в домі, на сільських гуляннях, у церкві, в гостях. Молодше покоління хоч і було обмежене правилами поведінки, які не дозволяли сідати за стіл з дорослими, втручатись у розмову, але можливість споглядати, набиратись трудового та морального досвіду завжди була [9], [11], [15].

Дітвора приймала активну участь як в трудовому житті селян, так і святкових дійствах. Найактивнішу участь приймали під час зимових свят. Починаючи з 4 грудня, дня Введення у храм Пресвятої Богородиці, готувались до різдв'яних свят. Батьки посилали хлопчиків до родичів та сусідів «вводитись», бо вважалось, якщо першим в хату зайде хлопець, то рік буде хорошим. З цього дня починали розучувати з дітьми колядки, щедрівки, «вінчування», готували вертеп тощо. Традиційно дитя спочатку вчилось колядувати найближчим людям – бабусі, дідусеві, батькам [10].

До Різдва готувались заздалегідь – мили, прибирали в хаті, упорядковували в хлівах тощо. Діти віком 8-15 років активно приймали в цьому участь. Дівчата допомагали матері пекти "колачі", пампухи, хліб, солодке печиво, а хлопці порались по господарству. На Опіллі після обіду, дорослі та діти йшли на кладовище, щоб відвідати померлих родичів, помолитись над їх могилами та поставити свічки для заспокоєння душ [6].

Батько зі синами вносив до хати сіно (дідух) і клав під стіл, туди ж могли ставити молоток, сокиру, для успішного ведення господарства. З першою зіркою вся сім'я ставала перед іконами («образами») молитись, а потім вечеряли. Після трапези дорослі з дітьми колядували за столом або виходили на вулиці [10]. На Поділлі діти з батьками носили вечерю хресним батькам [7]. Усі зимові свята проходили під спів дитячих колядок, щедрівок, "вінчувань" та вертепних дійств.

Участь дітей у зимовій обрядовості робила ці свята ще більш урочистими та світлими. З творчості дорослих прийшли у дитячий фольклор основні теми та мотиви колядок, щедрівок, проте дитячі пісні вирізняються своєю специфікою, своєрідною манерою виконання [10].

Весняний цикл календарних свят та обрядів у середовищі українців мав особливе значення, бо пов'язувався з найважливішою життєвою справою — закладанням майбутнього врожаю. Діти найбільше участь приймали у обрядах Великодніх свят. За тиждень до Великодня відзначають Вербну (Вербова) неділю. Всією сім'єю йшли на богослужіння, після якого освячували вербові лози, з якими повертались додому. Діти обмахували і били один одного лозами, примовляючи - «Я б'ю, не я б'ю, шутка б'є, від нині за тиждень буде Великдень» [6]. В останній тиждень перед Пасхою всі, в тому числі і діти, дотримувались строгого посту. За цей тиждень кожна дитина старше 6-7 років, повинна була піти до сповіді та святого причастя, бо вважалось, що без відпущення гріхів освячену паску і яйця їсти не може. В п'ятницю чи суботу останнього тижня або Страсного тижня, дорослі з дітьми мали відвідати в церкві Плащаницю, і символічно прощатись з Ісусом Христом [15]. Протягом тижня старші діти допомагали батькам поратись по господарству, готуватись до свят. В суботу було прийнято розписувати писанки, "галунки" (яйце зафарбоване в однотонний колір), чим займались дівчата-підлітки та молоді жінки, менші діти спостерігали за дійством, але до активної діяльності не залучались.

На Великдень раненько вся родина поспішала з прибраними кошиками до церкви. Найпоширенішими забавами у ці дні були дівочі та дитячі хороводи, ігри у супроводі весняних обрядових пісень, яких в народі називали гаївками, а саме дійство – «виводити гаївки» [9]. Діти та дорослі збирались біля церкви чи на площі, де дівчата співали веснянок та

гаївок, а хлопцям дозволяли дзвонити у церковні дзвони та «калатати» (бити у дві дерев'яні дощечки скріплені між собою, та рухомою деталлю між ними, яка під час коливальних рухів б'ється об дощечки). Під вечір збирались за селом по кутках і палили вогнища, біля яких продовжували святкування. Наступний після Великодня день на Опіллі називали Вбливаний понеділок, головною забавою цього дня було обливання водою. Дітвора бігала від хати до хати і обливала господарів, один одного, щоб усі мали хороше здоров'я.

Серед урочистостей літнього обрядового циклу важливими були Зелені свята, які святкують через сім тижнів після Великодня. Під час Зелених свят, дітвора прикрашала свої двори зеленими гілками, букетами квітів на воротах, на пасовищах плели вінки які заселяли на шию чи роги худобі, щоб була вона спокійною та плодovитою.

Одним з важливих осінніх свят день пам'яті мучеників Макавеїв – у народі називали Маковей. Ще напередодні жінки та діти йшли до лісу, на луки збирати квіти і трави, робили вінок куди встромляли головки маку і воскову свічку. Вранці на Маковея діти несли цей своєрідний букет в церкву. Другим важливим святом був день Преображення Господнього чи Спаса (19 серпня). У цей день батьки з дітьми несли освячувати перші фрукти - яблука та груші. 28 серпня відзначали Успіння Пресвятої Богородиці, в рогатинському Опіллі цей день називають – Першою Маткою Божою. Як і на Спаса несли на освяту перші колоски жита, пшениці, конопель. Вечері напередодні свята, старші жінки та діти збирались біля церкви чи каплиць співати церковних та народних пісень [6].

Представлений польовий матеріал показує роль дитини у відзначенні календарних свят, як невід'ємної частини громади. Активність дітей у проведенні обрядів залежала від їх статті та віку, а також мала певну сезонність. Так, дітвора була невід'ємним учасником свят зимового (колядки, щедрівки, посівання) та весняного циклів (гаївки, веснянки, ігри). На прикладі участі дітей у календарних святкуваннях простежується чітка систематичність та послідовність у передачі між поколіннями знань про народні звичаї та традиції.

6. Народність виховання. Воно передбачає єдність загальнолюдського і національного. Національна спрямованість виховання передбачає вивчення рідної мови, формування національної свідомості,

любові до рідної землі і свого народу, прищеплення шанобливого ставлення до культури, спадщини, традицій і звичаїв усіх народів, які населяють Україну. Цей принцип виховання реалізовувався в контексті спілкування та вивчення рідної української мови, дотримання календарної обрядовості, звичаїв та традицій. Як уже згадували, невід'ємним атрибутом усіх головних церковних свят були дитячі ігри, забави, участь в обрядах, таких як коляда, щедрування, посівання, носіння вечері до своїх хрещених батьків, розмальовування галунок, «калатання» у церковні дзвони тощо [3], [7], [8].

В зимовий період року, коли зменшувалась кількість польової роботи, дорослі, особливо жінки, збирались на віче, де були присутні і діти. Під час такого роду неформальних зібрань молоде покоління не тільки допомагало дорослим, діти слухали історії з минулого, вивчали народних пісень та інше [6]. Та інформація, вербальна і невербальна, яку отримували діти під час спільних зі старшими праці та дозвілля, містила в собі етнічне забарвлення, яке закріплювалось у свідомості дітей. Таким чином передавались з покоління у покоління традиції та звичаї українського народу. Завдяки звичаям, дитина звикає дотримуватись правил поведінки значно раніше, аніж осягне їхню моральну суть [16, с. 43]. Педагогічна сила звичаю полягає в тому, що він (у дитячому віці) підсилюється фізіологічним виробленням певних умовних рефлексів, які формують стереотипну поведінку [16, с. 47].

Аналіз польового матеріалу з Опілля та Південно-Східному Поділля, дає змогу ще раз підтвердити провідні принципи етнопедагогіки, які притаманні українцям даних районів: гуманізм, природовідповідність, зв'язок виховання з життям, виховання працею, врахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, систематичність і послідовність виховання, єдність вимог і поваги до особистості. Ці поняття мають загальнолюдський характер, але наповнені етнічним забарвленням яке притаманне українському народу. Незважаючи на різні політичні, ідеологічні системи, в межах яких розвивались досліджувані регіони у зазначений період, це мало вплинуло на принципи, методи та засоби яких дотримувались батьки під час виховання дітей, так як вони сформувались задовго до ХХ століття і мають спільне походження.

**UPBRINGING OF CHILDREN PRINCIPLES BY WHICH
ETHNOCULTURAL'S INFORMATION IS EXCHANGED BETWEEN
GENERATIONS
(OPOLE AND SOUTHEAST PODOLIA)**

In research shows the main upbringing of children principles by which ethnocultural's information is exchanged between generations. Based on field data given to characteristic means and methods of education in Opole and Southeast Podolia.

Key words: principles of education, ethnopedagogics, field data, generation's broadcast.

Н. Б. Галушка

**ПРИНЦИПЫ ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В КУЛЬТУРЕ УКРАИНЦЕВ
КАК ВОЗМОЖНОСТЬ МЕЖПОКОЛЕННОЙ ПЕРЕДАЧИ
ЭТНОКУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ
(НА ПРИМЕРЕ ОПОЛЯ И ЮГО-ВОСТОЧНОГО ПОДОЛЬЯ)**

В исследовании приведены главные принципы воспитания детей благодаря которым происходит обмен этнокультурной информации между поколениями. На основе полевого материала дана характеристика средствам и методам воспитания на Ополье и Юго-Восточном Подолье.

Ключевые слова: принципы воспитания, этнопедagogика, полевой материал, поколениями трансляции.

Джерела та література

1. Байрак Галина Олександрівна, 1938 р.н, с. Андрієво-Іванівка, Миколаївського р-ну Одеської обл.
2. Брошкова Ганна Іванівна, 1936 р.н., с. Івашків Кодимського р-ну Одеської обл.
3. Войтина Ганна, 1919 р.н., с Стрюкове, Миколаївського р-ну Одеської обл.

4. Волкова Н. П. В Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н. П. Волкова – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
5. Гайдай Галина Петрівна, 1930 р.н. с. Каховка, Миколаївського р-ну Одеської обл.
6. Галай Анастасія Дмитрівна, 1926 р.н. с. Стратин, Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.
7. Занудний Микола Іванович, 1937 р.н., с. Андрієво-Іванівка, Миколаївського р-ну Одеської обл.
8. Казновська Ніна Дмитрівна, 1949 р.н. с. Баштанків, Кодивського р-ну Одеської обл.
9. Кодимський район Одеської області, польовий матеріал автора, 2012.
10. Марцінковська Ганна Михайлівна, 1928 р.н. с. Стратин, Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.
11. Миколаївський район Одеської області, польовий матеріал автора, 2009 р
12. Олійник Ганна Омелянівна, 1928 р.н, с. Івашків, Кодивського р-ну Одеської обл.
13. Палясна Ганна Юхтимівна, 1927 р.н. с. Івашків, Кодивського р-ну Одеської обл.
14. Подульська Ксенія Михайлівна, 1939 р.н. с. Івашків, Кодивського р-ну Одеської обл.
15. Рогатинський район Івано-Франківської області, польовий матеріал автора, 2011-2012 рр.
16. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / М. Г. Стельмахович – К. ІЗМН, 1997. – 232 с.
17. Тацієнко Варвара Меланівна, 1930 р.н. с. Стрюкове, Миколаївського р-ну Одеської обл.
18. Чмелик Р. Християнські засади української сім'ї (друга половина ХІХ - початок ХХ ст.) // Народна творчість та етнографія - 1995 - № 1. - С. 6-11